

Herényi István dr.

A KÖZÉPKORI VASVÁRMEGYE CSALÁDTÖRTÉNETE

Hetvey/Hegvey/Hetyesomlyai/Egyházashetvey

1, Ősi vasvármegyei család Egyházashetvéről, a sopronmegyei ág Makkoshetvéről. (1)
Három címerük is volt.

Az első címert I. Ferdinánd aragon király adta Zsigmond király kíséretében lévő Hetyeinek. Balra dülő pajzs vörös mezejében arany koronás ezüst leopárd szájában vérző nyulat tart. Koronás sisak. Sisak dísz az előtűző pajzsalak korona nélkül. Takaró vörös-ezüst.

Második címer: kék mezőben zöld talajon, fehér lovon vágató, veres ruhába öltözött magyar vitéz, jobbában kivont kardot, baljában török főt tart. Sisak dísz: növekvő veres ruhás magyar vitéz, jobbában görbe kardot, baljában üstökénél törökfőt tart.

Harmadik címer: udvar alján hullámozó vízár, melyből hátravetett szarvakkal és első lábával fél szarva emelkedik ki és pajzs baloldalára tekint. A pajzson zárt hadi sisak, mind két felül kék és arany takarókkal. A sisakon bajnoki koszorú, amelyből két arany sasszárny nő ki. (2)

2, A család leszármazása:

	Kesze	Orbán	Mihály		Péter	
	5,8	5,8	3		6	
	Kesze	Mikul	Márton			
	8	8	3,4			
Hetyesomlyai Imre		Hetyesomlyai Mikócha		Elek	Pál	
7,20		9,11,12,13,19,20		10,12	8	
István Mihály		Miklós Demeter	János	Dános	Péter	Sándor
5-7,20 7,20		9,11,12,20,21	9,11,13,17-20 ^{13,14}	12,15,16,19	8	13
Hetyesomlyai TiberDemeter		Lőrinc Péter Miklós Jakab Dalma	Pál			Demeter
19		47	13,14,22 13 15,16 15 19	19	19	13
			25,28			
Máté		János Péter Miklós				
19		22 24-26 22,24,25 22,24,25,27,28				
Tiborcs		Cecília		Nemes Benedek		
19		Laki Márton		23		
		26				
Balázs		Iászló Péter		Leontach		
29		30,31,32,35,34 36		33,38,41,43,45		
		Chaloka Péter István		István		
		34 34,35-34		33,38,40,41,42,43,44,45,46		
Demeter		Orsolya 37,39		Iászló		
39		34		39,46		
		Kalodi Gál				
		Hetyehogyai Jóna		Tamás		
		47		49		

3, A család története:

IV. Béla király 1268-ban Hechei Mihály szolgagyőri várjobbágy fiát, Márton ispánt atyjának a tatárok elleni harcban történt elestéért és saját hadi érdemeiért kivett a szolgagyőri vár várjobbágyainak kötelékéből és a királyi nemes szerviensek közé sorozta, s egyúttal Heche birtokot Hechei Mihály fiának Mártonnak adományozta.(3)

Hechei Márton 1270-ben V. Istvánnal átíratta nemesi oklevelét.(4)

Heghei Kozma 1275-ben Hegei Orbán meggyilkolása miatt Tömördiek 25 márka homagimot ajánlott fel részletekben. Egyúttal megígérte, hogy 50 napig nem mozdul ki Hetyéről, a saját kúriájából. (5)

1290-ben Miske birtokon tanukat hallgatnak ki. Közöttük volt Hetei Péter is. (6)

Heytesomlyai Imre fiai István és Mihály 1309-ben eladták Hetyesomlyát, Hetyét és Pereszteljét 32 márkáért Köcski Sándor fiának, Sándornak. Ehhez Bico vasmegyei ispán is hozzájárult. (7)

A Zupuriak, valamint a Hetyeiek (Hetyei Cozmas fia Coznas, Urbán fia Nikul, Pál fia Péter) bejelentették a győri káptalannak 1313-ban, hogy peres ügyekben kiegyeztek. Kikötötték, hogy amelyik fél a pereket, főleg pedig a birtokügyi pereket újra felidézi, úgy fizessen, mintha párbajban maradt volna vesztes. (8)

Heghesomlyai Mikocha fia Miklós és Domokos 1329-ben birtokaikon megosztottak. (9)

Kuchki Dénes fia Mihály és Hechei Elek fia Dénes Boldafelde birtok jogtalan elfoglalása miatt Barnabás fia Chépán ellen pert indítottak. Bemutatták a Károly király által kiállított privilégiumot, mely László király oklevelének volt a megerősítése. Most ezt 1330-ban újból Károly király által átírták és megerősítették. (10)

Hetyesomlyai Mikocsa fiai Miklós és Domokos, valamint társaik 1337-ben kibékültek Köcski Dénes fia Mihállyal és társaival. Pereiket megszüntették, Hetyesomlyán megosztottak. (11)

A Wossiniak birtokügyében több más birtokos között találjuk 1338-ban Hegei Mikocha két fiát, Miklóst és Dénest, meg Hegei Elek fiát, Domokost. (12)

Mesteri Herrand fia Móric és István 1338-ban eltiltották Hegyei Sándor fiát, Demetert, valamint János fiait, Lőrincet és Pétert Bekény birtoklásától. (13)

Hegyei János fia Lőrinc által Mesteri Herrand fia István ellen 1340-ben a Hetyével szomszédos Bekény birtok elfoglalása miatt indított perben a vasvári káptalan átírja 1335. március 11-én kelt oklevelét. Ennek alapján a bekényi birtok felét Mesteri István kapta. (14)

Mesteri Herrand fiai István és Móric meggyilkolták Hegyei Dénest. Ezért nevezettek Dénes fiainak Miklósnak és Jakabnak, a megölt Erzsébet nevű özvegyének, meg a rokonoknak 10 márka vérdíjat fizettek. (15)

Pál országbíró 1340-ben Bekény felét Mesteri Herrald fiának Istvánnak ítélte. Ugyanakkor Hidvégi Kristóf fia Domokos személyesen azt állította, hogy Hidvégi Kustán feleségének Erzsébetnek nász és jegyajándékát, valamint Kustán leányának leánynegyedét Mesteri István kifizette Mesteri Herrand özvegyének. Ez utóbbi viszont bekényi birtokát Herrand fiának átadta. Megjelent az ügyletnél Hetyey Dénes fia Miklós is. (16.)

Káld birtokügyében 1341-ben Hetyesomlyai Miklós fia Demeter is szerepel. (17)

Hetyesomjai Mykoucha fia Domokos és e Mikoucha unokája Demeter, - valamint Hegesomlyai Tibor fia Máté 1347 megegyeztek Dénes fia Salamon, illetve ennek fia Pál halála után az általuk birtokolt 16, illetve 5 hold föld birtoklásában. Ha ezeket a földeket a jövőben vissza tudják szerezni, egymás között egyenlő arányban osztják fel. Heghasomjai Máté jogosult azonban 6 márka lefizetésével a másik fél részét is magához váltani. (18)

A dömölki konvent előtt 1347-ben Hetyesomlyai Mikouch utódai Domokos és Demeter, meg Máté fia Tibor a Dénes fiaitól, Salamontól és Páltól majdan rájuk szállott földeket egymás között két részre osztották. (19)

Somló határjárásban 1356-ban szerepeltek Hetyesomlyai Imre fiai István és Mihály, meg Mikouch fiai Miklós és Domokos. (20)

A vasvári káptalan 1356-ban Nagysomlyó birtokát megosztotta Hetyesomlyai Miklós fia Demeter felesége és Linczi Istvánka fia Péter, meg társaik között. (21)

A Mesteri és Patyi családok 1388-ban tiltakoztak Hetyei Lőrinc fiai János, Péter és Miklós ellen Bekény birtok netáni elidegenítése ellen. (22)

Gersei Pethew fiai panaszt tettek 1392-ben a vasvári polgárok ellen. Gersei György familiárisával (köztük Hetyei Nemes Benedekkel) Vasváron át akart vonulni, a vasvári polgárok őket Rufusz János bíró vezetésével megtámadták és meg akarták őket ölni. (23)

Mesturi János és fiai 1393-ban elzálogosították Bekény birtokát Hetey Lőrinc fiainak Jánosnak, Péternek és Miklós mesternek 29 bécsi széles dénármárkáért. (24)

Mesteri János 1397-ben megjelent a vasvári káptalan előtt és Káldi László eltiltotta attól, hogy Bekényt Hetey Lőrinc három fiának, Jánosnak, Miklósnak és Péternek elzálogosítsa. (25)

Laki György fiának, Mártonnak özvegye Hetey Cecilia (Lőrinc fia János leánya) 1399-ben elismerte, hogy Spachai János fia Osvát fia Máté és felesége Orsolya a kezükön lévő birtokból hozomány és nászajándék címén 50 dénármárkát kifizettek. (26)

Kissomlyai Domokos 1407-ben hetyei részbirtokát Hetyei Lőrinc fiának egy márkáért zálogosította el. (27)

Köcski Farkas István és Péter Miklós a Heteyek két jobbágyát szöktették meg 1410-ben. A felek közötti jogvitában végül is békés egyezség jött létre. A jobbágyok maradtak Köcskön, de a Köcskiek fizettek értük 3 márkát. (28)

Kerethfeldei Zonda Máté azt panaszolta 1429-ben, hogy Dénesfalui János és Hetey Balázs egy bizonyos Hech Antalt (a panaszos osztályos atyafiát) a nyílt úton indokolatlanul megölték. (29)

A Kanizsaiakat 1436-ban Sárvár birtokába vezették. Jelen volt Hetyei László is. (30)

1436-ban Hetey László Kanizsai László özvegyének volt familiárisa és egy hatalmaskodásban vett részt. (31)

Kozmagenchi Mihály fiai panaszolták, hogy Kanizsai Imre és Miklós genchi officiálisai az ő genchi kúriájáról egy tehenet vezettek el és még néhány birkát is elhajtottak. (32)

Somlyói Balázs kérelmére 1444-ben vizsgálatot indítottak Hetyei Leustach fia István és társaik ellen. (33)

A pesti országgyűlésen 1446-ban Páloczi László elé járultak Egervári Tamás fia Kelemen és mind saját, mind pedig Győrvári Mihály nevében bejelentette, hogy Hetey Chaloka, Éliás és István a zavaros időkben elfoglalták Oszkó birtokuk fele részét. A vasmegyei nemesek ezt az országgyűlésen igazolták, ezért elrendelték a fél ingatlanok a panaszosok részére való visszaadását. (34)

Hetény 1447-ben a vasvári káptalan felbecsülte Hetyei László birtokát. (25)

Wki András és István pert indított Hetey Péter fia Illés ellen, mert Hegyefeldén az előbbiek beiktatásánál az utóbbiak ellent mondtak. 1449-ben Páloczi László országbíró az oklevél felmutatást rendelte el és határnapul Szent György nyolcadát tűzte ki. (36)

A csornai konvent 1450-ben értesítette az országos tanácsot, hogy Kissomlyai Balázs panaszát Hetey Éliás és társai hatalmaskodása miatt kivizsgálta és panaszt alaposnak találta. (37)

Ország Mihály nádor 1451-ben Heteyfelde vitás ügyében maga elé idézte Heteyi Leustach fiát, Istvánt, Kyledi Gált és Orsolya asszonyt (Heteyi Illés leányát) a Wkiak ellenében. (38)

Hetey László tanúként való kihallgatása után 1451-ben Heteyi Domokost visszaiktatták Hetey birtokába annak ellenére, hogy Hetey Éliás és társai ezt ellenezték. (39)

A Rozgonyiak és Kanizsaiak 1456-ban Sárvárral kapcsolatban kiegyeztek, Saját embereiket is mentesítették a kártételek megfizetése alól. Így mentesült Hetey István és Keledi Gál is. (40)

Sitkei János 1464-ben a nádor előtt panaszt tett Hetey Leustach fia István ellen, mert az két familiárisával Sitke és Tokorch birtokra tört és onnan a jobbágyok 200 állatát hajtotta el. (41)

Hetey István a Kanizsaiak familiárisa volt. 1766-ban részt vett az Asszonyfalviak ellen intézett támadásban. Ezt természetesen az Asszonyfalviak megpanaszolták. (42)

Somlyói Péter 1470-ben ugyancsak Hetey István ellen tett feljelentést. Páloczi László országbíró vizsgálatot rendelt, majd annak eredményéhez képest az érdekelteket megidézte. (43)

Hernátmesteri Péter özvegye Neste 1476-ban eltiltotta Hetey Istvánt és Keledi Gál özvegyét Ilonát, meg fiát, Gergelyt Bekény további használatától. (44)

Mesteri Házártos Gergely özvegy Mesteri Anasztázia (Mihály leánya) és társai 1477-ben pert indítottak Hetey Lesták fia István társaik ellen a náluk zálogban lévő Beken birtok visszaszerzéséért. Az alperesek a perben azt állították, hogy a vitás ingatlan őket nem zálogjogon, hanem tulajdonjogon illeti. A király ezért a szükséges okmányok felmutatására tárgyalást tűzött. (45)

Mátyás király előtt folyt Mesteri Házártos Gergely özvegy Mesteri Anasztázia (Balázs fia Mihály leánya), valamint leányai, meg Hetey István fia László között. Hetey azonban a legutolsó határnapon szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, a király ezért megbírságolta. (46)

II. Ulászló király Hathagyei József magszakadása folytán birtokait 1491-ben aulikusának, Horváth Andrásnak és Egerszegi Györgynek adományozza. (47) A birtokba vezetésnél azonban Keledi Gál, Benedek és Gergely, meg társaik ellentmondanak. Ezért őket Szent Mihály nyolcadjára megidézték. A per még két éven át folyt, mikor is az alperesek ellentmondásukat visszavonták. (48)

Hetey Tamás 1526-ban Adorján Benedek birtokügyében tanúvallomást tett. (49)

4, Birtokaik:

Gench 32

Bekény 13,14,16,22,24,44,45

Hetehegye 47

Hetyefelde/Zechefeld 36,38

Hetye 3,5,7,14,35,39

Hetyesomlya 7,27

Nagysomlyó 21

Miske 11

Peresztégfalja 7

Beldafölde 10

5, Forrás:

1: Cs.II.827.III.648.lap

2: Balogh 200. lap

3: DI 58402/58405/58651/1268

4: DI 58405/1270

5: Urk.II.105/1275

6: H.okl 176/1290

7: DI 41285/1309

8: DI 39971/1313

- 9: HO III.99/1329
- 10: DI 40584/1330
- 11: DI 41285/1337
- 12: DI 91292/1338
- 13: Amade lvtár. /458/L.21.
f.l.m.2222/1338
HO III.137/1338
- 14: Amade lvtár/460/L.21.f.l.m.2222/1340
- 15: Amade lvtár/462/L.21.1.m.224/1341
- 16: HO I.177-180/1340
- 17: DI 99992/1341
- 18: DI 91380/1347
- 19: AO V.113-114/1347
- 20: AO VI.467/482/1356
- 21: DI 41285/1356
- 22: HO III.241/1388
- 23: Zs.0.I.2694/1392
- 24: DI 42532/1393
Zs.0.I.2766/1393
- 25: HO V.191/1397
- 26: Zs..I.5889/1399
- 27: HO III.269/1407
- 28: DI 43059/1410
Zs.0.II/a.7744/1410
- 29: DI 92778/1429
- 30: DI 18885/1429
- 31: DI 12942/1436
- 32: DI 61539/1438
- 33: HO IV.336-339/1444
- 34: DI 13923/1446
- 35: HO III.379-380/1447
- 36: DI 45238/1449
- 37: HO IV.360/1450
- 38: DI 45238/1451
Ho IV.381-383/1454
DI 45238/1466
- 39: HO III.398/1451
- 40: DI 15055/1456
- 41: DI 68393/1464
- 42: So II.445/1466
- 43: HO V.306,307,308/1470
- 44: Amade ltár/562/L.21.f.4.n2306/1476
- 45: Amade ltár/564/L.21.f.3.n.2308/1477
- 46: Amade ltár/553/L.21.f.3.n.2298/1486
- 47: DI 102653/1492
- 48: DI 102260/1494
- 49: Süm.128,129/1526